

Säljakten förr måste ske med många hemgjorda och ganska primitiv utrustning.

Trots det fick man ibland rikligt med säl.

Nu har vi aktersnurrar på glasfiberbåten.

Kraftiga kikare.

Långtbärande gevär med kikarsikte.

Snöskooter.

Hydrokopter.

Sovsäckar.

Katalytvärmare.

Vacumpackat.

Konserver.

Men lite säl!

Vi skall låta en grånad fångstman från Bottenhavets isar, Viktor Kaptens, berätta om några jaktresor från trettitalet.

Året var 1930, vi bodde i fiskestugan på Olofsö varifrån vi dagpytade. En dag ute bland packisen utanför Kygrundet, mötte vi plötsligt tre främmande säljägare. De gav redan på avstånd tecken att de ville komma till tals med oss. Männerna blev glatt överraskade när de märkte att vi talade svenska. Det var tre säljägare från svenska sidan av Bottenviken, från Hindersön i Luleå skärgård. De ville veta hur det var möjligt att komma till läkare. En av dem som hette Synling hade fått en otäck varbildning i ena handen som var svullen och värkte. Vi bjöd dem iland till stugan på Olofsö tills vidare. Vi hade potatis i stugan så vi sade att nu kokar vi en ordentlig köttsoffa och äter innan vi far vidare till fastlandet på läkarbesök. Svenskarna var naturligtvis glada och tacksamma över vår gästfrihet. De tyckte det var skönt att efter veckor i isen få sitta på en stol vid bordet och äta. Nu hade vi tid att presentera oss ordentligt.

Våra gäster var Synling, som var fiskare, Öqvist, också han fiskare, Nilsson, butiksägare. Alla tre med säljakt som allt överskuggande hobby på sidan om. Medan vi sitter och äter säger en av dem på skämt, ni har många saker lika bra som oss, kanske bättre, men en sak har ni sämre och det är potatis. Vi skämtar om detta en stund tills Nilsson säger: Kom över till Hindersön i vår när ni går ut på långfälan med motorbåt så skall ni få sättpotatis av oss.

Vi lovade att tänka på saken.

Vi diskuterar utrustning och vapen, de undersöker våra gevär. Vi hade svenska Mauser och Ryssgevär 7,62.

De berättar att de regelbundet skickar sina Mausergevär till svenska Bofors för pipbyte.

Nu blir vi genast intresserade, det är en nyhet för oss att man kan få en ny pipa på geväret utan alltför mycket omkostnader.

Vi beslutade att om vädret så tillät gå in till Hindersön på vårsommaren för att göra affärer med våra nya vänner.

Efter maten när vi sitter och pratar säger Synling som baddar sin hand i varmvatten att nu håller det på att ske en förändring med hans hand. Det kommer hål på bölden så att han kan pressa ut var och orenhet. Vi hjälps åt att förbinda hans hand och han säger att vi skall vänta och se, tills i morgon bitti med att uppsöka läkare.

Hela kvällen förflöt under angenäm samvaro, med prat och utbyte av erfarenheter i säljakt bland Bottenvikens isar. Följande morgon tycker Synling att hans hand blivit så bra att han inte behöver uppsöka läkare. Nilsson, Öqvist och Synling tar farväl av oss och vi önskar dera lycka till med säljakten. De i sin tur lovar att kvitta vår gästfrihet när vi besöker Hindersön.

När isförhållandet tillät for vi norrut på långfäla med motorbåt.

Gustav Nordqvist, Viktor Holmborg och jag. Vi hade Holmborgs 32 fots kajutabåt med en 2 cyl 10 hkr Lindbloms motor "svaj". Vi jagade i norra Bottenviken så länge vi hittade is och fick bra med säl.

På hemväg längs svenska kusten besökte vi våra vänner på Hindersön.

Där blev vi väl mottagna och vi fick en säck potatis var, som de hade lovat. Vi bytte till oss motorbränsle och matvaror mot sälkäftar. Våra Mausergevär (vi hade dubbla uppsättning) tog de emot och lovade skicka till Svenska Bofors för pipbyte. När vi hade vilat ut ett dygn i hamnen på Hindersön, tog vi farväl och gick ut till havs med vår motorbåt. Vi följde svenska kusten till Bjuröklubb. Därifrån tog vi kompasskurs till Tankar 140 grader. Vår motorbåt går tungt i sjön, det är så gott som vindstilla denna vårkväll i maj 1930, när vi tar språnget över viken på 46 sjömil tillbaka till Finland.

Vi har ganska mycket sälbleck ombord, plus vår potatis och tre mans personliga jaktutrustning.

Dessutom fäljollen på släp. Gustav och jag går till kojs i kajutan och skepparen Viktor Holmborg tar första vakten vid rorkulten.

Allt emellanåt tittar han på kompassen som ligger på toften framför honom. Varje halvtimme tar han smörjoljekannan och fyller på i droppkoppen framme på motorn, samtidigt som han smörjer exentern på vattenpumpen. Någongång känner han med handen på motorn på gjutjärnet runt cylindrarna.

Detta är värmemätaren om han kan hålla handen en stund på motorn utan att bränna sig, då är arbetstemperaturen bra. På långfärd håller man alltid ekomomivarv på motorn, gasklinkan är vanligen ställd på trekvart. Dessa första lågvarvade motorer utan centralsmörjning mådde inte bra om de kördes längre sträckor på fullvarv. Inte heller längre stunder på absoluta lågvarv, då sotade de igen.

När tre timmar har gått väcks Gustav till rortörn. Han är vaken på ett ögonblick och går ut ur kajutan, han granskar den otydliga horisonten i vårnatten, får kompassvärdet av Viktor och sätter sig vid rorkulten. Efter tre timmar är det min tur vid rodret. När jag styrt en timme går solen upp över horisonten i nordost. Ännu en halvtimme och jag ser Tankar fyr rakt förut. Eller är det Tankar? En stund till och jag är säker, jag börjar känna igen konturerna av de kända landmärkena. När vi kommer närmare Tanliar sätter jag kurs mot Olofsön, kör förbi Västerbådan och Malgrundet. Kör in mellan Gammelgrundet och Nygrundet och efter en stund lägger vi till vid bryggan på Olofsö. En treveckors jaktfärd är till ända.

I nästa år om vi lever skall vi ut igen. Vi har ju våra bössor på Hindersön i Sverige. Potatisen som vi fick av svenskarna är en sorts mandelpotatis, gulaktig, lättkokad och smaklig. Denna potatissort använder vi ännu, vi kallar dem Sverigespärona.

Ännu ett år besökte vi våra vänner på Hindersön. Vi fick tillbaka våra vapen och kunde säga dem att vi har lika goda bössor som ni har och lika god potatis.

En vår var Gusta Nordqvist, Martin Holmborg och jag i långfälan med vår motorbåt, en öppen fiskarbåt med en 2 cyl Olympiamotor. Vi fann ingen riktig is att jaga i och inga sälar heller. När vi hade varit borta ungefär en vecka i norra Bottenviken började det blåsa en hård nordväst. Det fanns ingen is att söka lä i. Vi var långt från land, men vi kunde skymta Rödkallens fyr i nordväst. Dit var det omöjligt att köra i motvind, så vi måste börja länsa undan vind och vågor söderut. Vi har stort problem med fäljollen som vi har på släp. Ibland är den ikapp oss och till och med förbi rakt

ut till sidan. Ibland rycker det till i bogserlinan när jollen har stannat opp. Vi är rädda att den skall kantra. I den tilltagande sjögången har vi två saker att välja på, att kapa trossen och låta fälbåten fara, eller att försöka få den halad ombord på något sätt.

Gusta beslutar att vi skall försöka trots allt att få den surrad ombord tvärtöver storbåten akterom båttältet. Vi saktar in så att vi just och just har styrfart. Vi halar försiktigt in på bogserlinan tills vi har jollen alldeles intill motorbåten. Vi passar på när en våg tornar upp sig bakifrån och kommer rullande med fälbåten ridande på toppen. Precis i rätt ögonblick lyckas vi få tag i jollen. Med ett hastigt ryck drar vi den tvärsöver båten där vi surrar den så att den inte skall glida överbord. Farten ökas på nytt till halv maskin, det ger oss ända mer än tillräckligt med fart utför vågbergen. Vi hade tillräckligt med last förrän vi tog ombord fäljollen, och nu fick vi dessutom en övervikt. Det ställs stora krav på styrmannen under sådana förhållanden. Han får inte slappna av ett ögonblick vid rodret när båten rutschar utför en våg så skummet yr kring stäven. Ett ögonblick är vi djupt nere i en vågdal, i nästa ögonblick högt uppe på ett vågberg. Vi fortsätter att länsa söderut timme efter timme hela tiden spanande efter land på styrbordssidan.

Nu börjar det också snöa. Ett vått snöslask som täcker in båttältet och minskar sikten till endast ett par hundra meter. Martin och jag kokar kaffe på primusen och har det ganska varmt och torrt inne i båten.

Jag erbjuder mig att styra en stund så att Gusta kan dricka kaffe inne i tältet. Men han skakar på huvudet och säger: *Nä ja styr no ja varin tär i batn bara ja kan drick en kopp eje tä ja star.*

Vi ville ju så gärna hjälpa till vi som var unga och starka 30-åringar. Det var ju inte Gustas fel att vi måste avbryta jakten och länsa undan storm. Men har var det inte endast fråga om ungdom och styrka, utan om skicklighet och erfarenhet från ett nära sextioårigt liv som fiskare och färdman på havet.

Vi ser akterut ut genom öppningen i tältet, vi ser den ena vågen större än den andra komma fräsande akterifrån. Vi tänker att den här vågen går rakt över båten, men underligt nog lyfter båten och vågen ger oss en ordentlig skjuts.

Där vid rorkulten står Gusta, trygg och säket och spejar framåt, medan snön virvlar omkring honom. På detta sätt länsar vi söderut i 12-13 timmar.

Det har slutat snöa för tillfället och vi siktar land i sydväst.

Det blåser fortfarande hårt men sjögången minskar efterhand som vi närmar oss svenska kusten.

Vi kör i lä av en holme och ankrar. Vi kollar på sjökortet och får holmen till Gåsören nordväst om Skellefteå. Vi äter och dricker och kryper ner i vara skinnfällar. Det känns i kroppen ännu i sömnen som om man skulle gunga upp och ned, fast vår båt ligger för ankar i en lugn vik. Det är tre uttröttade säljägare från Finland som sover tungt i sin båt, medan vinterns sista snö faller vit omkring deras båt.

Följande dag när vi småningom börjar röra på oss, får vi besök av några ungdomar som kommer roende ut till oss. De är intresserade av vår utrustning och synar vara gevär. De säger att vi har riktiga grejer till bössor. Senare på kvällen startar vi hemfärden till Finland, över ett lugnt och stilla hav.

En vinter byggde vi åt oss en så kallad fälskiva, en 26 fots båt med högt fribord i aktern och något bredare i vattenlinjen förut. Vi hade på våra jaktfärder sett bland andra jägarna från Vasatrakten använda sådana båtar, fast deras båtar var helt öppna. Vi gjorde vår båt med kajuta och installerade en inombordsmotor Viktor Holmborgs Svaj, som vi använde tillfälligt så länge säljakten varade. I mitten av april, jag kommer inte ihåg om det var 1934 eller 1935, kör vi ut vår nya båt med häst och släde till Glofsön.

Vi nästar oss som vanligt med 3 veckors proviant, och inväntar under dagpytandet vid Olofsö att isen skall öppnas så mycket att vi får båten i vattnet. De sista dagarna i april kan vi skjuta vår båt i en klova vid Nygrundet. Vi lastar vår utrustning i båten, där den flyter lätt och nytjärad på vattnet. Vi binder var släpjolle i aktern, startar motorn och söker oss in i isen. Som vanligt arbetar vi oss norrut, med isen på båda sidor om båten, men vi bryr oss inte om att jaga förrän vi hittat en starkare is. Vi kör i 7-8 timmar och bekantar oss med vår nya båt. I höjd med Kalajoki kalla övernattar vi.

Mot morgonsidan väcks vi av Martin som säger att nu skall vi upp och pumpa för vi håller på och sjunka. Martin som hade legat på det lägsta stället, vaknade av att han låg med baken i vattnet. Vi pumpade båten läns och undersökte varifrån vattnet kom. Snart hittade vi läckan. Det var kring hylsan som vattnet srömmade in. En stor del av vår mat hade blivit våt och smakade saltvatten, men våtast av allt var vår tobak, det förargade oss mest.

När det blivit dag drog vi upp båten på isen och tätade kring hylsan med trasor.

Vi hade inte tid att pyta, så vi knuffade båten i sjön och fortsatte vår färd. Andra dagen började det blåsa en frisk sydvästlig vind. Vi är i trakterna av Nakkiainen och kör omkring längs iskanten och söker efter en öppning i isen. Vi vill komma in i isen i lä så länge det blåser hårt. Vi får nu prova vad slags sjöbåt vi gjort, vi konstaterar snart att vad sjöegenskaperna beträffar i sjögång, hade vi önskat oss bättre.

I kikaren ser vi en annan båt komma emot oss men plötiligt svänga rakt in i isen. De har fått syn på en öppning i isen, och vi är inte sena att följa efter. När vi har kört en stund i "tärjo", märker vi att den börjar dras ihop. Vi får brått att dra upp båten på isen, och så fort vi har pallat upp båten har isen stängt oss inne. Där satt vi fast en vecka med dåligt väder, mulet och snöfall. Vi började långledas och önskade innerligt omslag i väderleken. Alla våra historier var så gott som berättade för varandra vid det här laget. Småningom kantrade vinden till nordost och isen sprack upp alldeles akterom båten. Vi körde västerut, jagande och pytande under 2 veckors tid, och fick bra med säl, mer än 40 stycken vikarsälar.

En annan gång var vi och jagade i Bottenviken mellan Brahestad och Rödkallen, med fälskivan. Det var dåligt med is så vi körde vidare norrut, sökande efter is. Plötsligt utan föregående varning stannade motorn. Vi samlades alla kring motorn och undersökte den noga. När vi drog runt i svänghjulet såg vi att ventillyftarna stod stilla. Da visste vi att detta fel reparerar vi inte på sjön. Kugghjulet på kamaxeln hade gått sönder. Vi måste börja söka oss hemåt och ge upp jakten. Under alla resor med motorbåt har vi alltid mast och spristång och segel med för säkerhetsskull. Denna gång får vi användning för dem. Vi tog håll i taket på kajutan och reste masten, hissads segel och började styra hemåt. Vi hade inte färdats lång stund förrän vi fick en lagom hård nordlig vind som ökade i styrka efterhand. Efter 24 timmars seglats siktade vi Tankar fyr, och nu var nordan så hård att vi inte ville ha mer fast vi fick länsa undan. Snart var vi välbehållna hemma på Olofsö, utan sälar, med trasig motor och en erfarenhet rikare.